

De niet verhoorde gebeden van Jacob de Zoet

David Mitchell bij Meulenhoff:

Droom Nummer Negen

De geestverwantschap

Dertien

De niet verhoorde gebeden van Jacob de Zoet

DAVID
MITCHELL

**De niet verhoorde gebeden
van Jacob de Zoet**

*

Roman

Vertaald door Harm Damsma en Niek Miedema

MEULENHOF

Eerste druk 2010

Vijftiende druk 2018

De vertalers ontvingen voor deze vertaling een werkbeurs van de Stichting
Fonds voor de Letteren

ISBN 978-90-290-9303-3

ISBN 978-94-023-1177-8 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Thousand Autumns of Jacob de Zoet* (Sceptre, Londen)

Omslagontwerp: Bloemendaal & Dekkers

Omslagfoto: Hollandse Hoogte

Auteursfoto: Paul Stuart

Zetwerk: Steven Boland

© 2010 David Mitchell

© Nederlandse vertaling 2010 Harm Damsma, Niek Miedema en Meulenhoff
Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk,
fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Voor K, H & N, in liefde

KANTTEKENING VAN DE AUTEUR

De havenstad Batavia op het eiland Java was het hoofdkwartier van de Vereenigde Oostindische Compagnie waarvandaan de VOC-schepen die op Nagasaki voeren vertrokken en waarheen zij terugkeerden. Tijdens de Japanse bezetting van de Indonesische archipel in de Tweede Wereldoorlog werd Batavia omgedoopt tot Djakarta.

In de hele roman wordt de maankalender gehanteerd om Japanse data aan te geven. De maankalender liep, al naargelang het jaar, tussen de drie en de zeven weken 'achter' op de gregoriaanse tijdrekening. Zodoende komt 'de eerste dag van de eerste maand' niet overeen met 1 januari, maar met een datum ergens tussen eind januari en eind februari. Naar de jaartallen wordt verwezen met de Japanse aanduidingen van de betreffende periodes.

Door de hele tekst heen worden Japanse namen vermeld met de achternaam eerst.

I

DE BRUID VOOR WIE WIJ DANSEN

Het elfde jaar van de Kansei-periode

1799

HET HUIS VAN DE CONCUBINE

KAWASEMI, BOVEN NAGASAKI

De negende avond van de vijfde maand

‘Juffrouw Kawasemi?’ Orito knielt neer op een muf ruikende, plakkerige futon. ‘Hoort u mij?’

In het achter de tuin gelegen rijstveld barst een kakofonie van kikkergerkwaak los.

Orito dept met een vochtige doek het zweet van het doornatte gezicht van de concubine.

‘Ze heeft,’ zegt de dienstmeid die de lamp ophoudt, ‘al urenlang nauwelijks iets gezegd.’

‘Juffrouw Kawasemi, mijn naam is Aibagawa. Ik ben vroedvrouw. Ik wil u graag helpen.’

Kawasemi’s ogen gaan trillend open. Ze slaakt een zwakke zucht. Haar ogen gaan weer dicht.

Ze is vanavond zelfs te uitgeput, denkt Orito, om de dood te vrezen.

Door het mousseline gordijn heen fluistert de geneesheer Maeno: ‘Ik wilde mij er zelf van vergewissen hoe het kind ligt, doch’ – de bejaarde geleerde kiest zijn woorden met zorg – ‘dit schijnt niet gepermitteerd.’

‘Mijn instructies zijn duidelijk,’ verklaart de kamerling. ‘Geen enkele man mag haar beroeren.’

Orito tilt het bebloede laken op en ziet waarvoor ze al gewaarshuwd was: het slappe armpje van de foetus dat tot aan de schouder uit de vagina van Kawasemi steekt.

‘Hebt u ooit een dergelijke ligging gezien?’ vraagt geneesheer Maeno.

‘Ja, op een ets, in een Hollands geschrift dat vader aan het vertalen was.’

‘Dat hoopte ik nu juist te horen! De *Observaties* van William Smellie?’

‘Ja. Dokter Smellie noemt het’ – Orito gebruikt de Hollandse term – “‘verzakking van de arm”’

Orito grijpt het slijmerige polsje van de foetus en probeert te voelen of er nog een hartslag is.

Maeno vraagt haar nu in het Hollands: ‘Wat is uw oordeel?’

Er is geen hartslag. ‘Kindje is dood,’ antwoordt Orito in dezelfde taal, ‘en als zij niet van kind wordt verlost, sterft ook moeder weldra.’

Ze plaatst haar vingertoppen op Kawasemi’s gezwollen buik en drukt op de bolling rond de naar binnen gekeerde navel. ‘Het was een jongetje.’ Ze knielt neer tussen Kawasemi’s gespreide benen, ziet hoe smal het bekken is, en ruikt aan de naar buiten puilende schaamlippen. Ze bespeurt de moutachtige mengeling van klonterig bloed en ontlasting, maar niet de stank van een verrotte foetus. ‘Hij is hoogstens een paar uur dood.’

Orito vraagt aan de meid: ‘Wanneer zijn de vliezen gebroken?’

De meid is nog met stomheid geslagen omdat ze zojuist een vreemde taal heeft horen spreken.

‘Gisterochtend, tijdens het Uur van de Draak,’ zegt de huishoudster met haar kille stem. ‘Kort daarop zijn de barensweeën bij mevrouw begonnen.’

‘En wanneer heeft de baby voor het laatst geschopt?’

‘Dat moet vanmiddag rond het middaguur geweest zijn.’

‘Dokter Maeno, bent u het met me eens dat hier sprake is’ – ze gebruikt het Hollandse woord – ‘van een “dwarsligging”?’

‘Wellicht,’ zegt de geneesheer in hun geheimtaal, ‘doch zonder nader onderzoek...’

‘Het kindje is twintig dagen of meer over tijd. Het had gedraaid moeten worden.’

‘Het kindje rust uit,’ stelt de meid haar meesteres gerust. ‘Nietwaar, dokter Maeno?’

‘Wat u zegt,’ zegt de brave arts aarzelend, ‘is heel wel mogelijk.’

‘Mijn vader heeft me verteld,’ zegt Orito, ‘dat dokter Uragami zou toezien op de bevalling.’

‘Dat heeft hij ook gedaan,’ broemt Maeno, ‘vanuit de beslotenheid van zijn behandelkamer. Nadat het kind was opgehouden met schoppen, stelde Uragami, om geomantische redenen die alleen te peilen zijn voor lieden van zijn geestelijke statuur, vast dat de geest van het kind ongenegen was geboren te worden. Derhalve hangt de bevaling af van de wilskracht van de moeder.’ *Die schurk*, hoeft Maeno er niet aan toe te voegen, *wenst niet het gevaar te lopen zijn reputatie te schaden door verantwoordelijk te zijn wanneer het kind van een zo achtenswaardig man dood ter wereld komt*. ‘Kamerling Tomine heeft de Magistraat vervolgens overgehaald mij te ontbieden. Toen ik het armpje zag, moest ik denken aan uw Schotse geneesheer, en heb ik uw hulp ingeroepen.’

‘Zowel mijn vader als ik zijn buitengewoon vereerd met uw vertrouwen,’ zegt Orito...

...en vervloekt zij die Uragami, denkt ze, vanwege zijn noodlottige onwil om gezichtsverlies te lijden...

Plotseling staken de kikkers hun gekwaak zodat ineens, alsof er een gordijn van geluid wordt weggetrokken, het gedruis van Nagasaki te horen is, waar de behouden aankomst van het Hollandse schip wordt gevierd.

‘Indien het kind dood is,’ zegt Maeno in het Hollands, ‘moeten wij het nu verwijderen.’

‘Dat ben ik met u eens.’ Orito verzoekt de huishoudster om warm water en wat repen linnen, en ontkurkt een flesje vlugzout onder de neus van de concubine, zodat zij enkele ogenblikken helder zal zijn. ‘Juffrouw Kawasemi, wij gaan de komende minuten uw kindje ter wereld brengen. Mag ik eerst even vanbinnen voelen?’

De concubine valt ten prooi aan een volgende wee en is niet meer tot antwoorden in staat.

Terwijl de pijn wegebt, wordt in twee koperen bekkens warm water binnengebracht. ‘We moeten haar vertellen,’ stelt dokter Maeno in het Hollands aan Orito voor, ‘dat het kind dood is. En dan het armpje amputeren om het lijfje eruit te krijgen.’

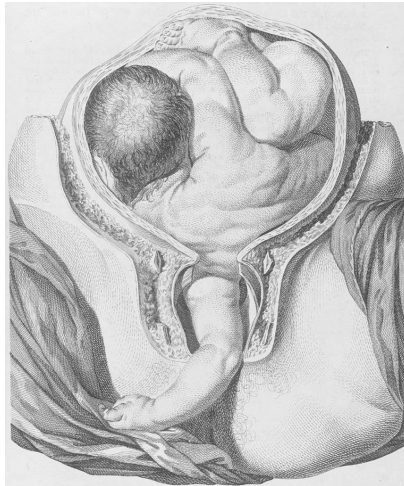
‘Eerst wil ik mijn hand naar binnen steken om te voelen of het lijfje naar binnen of naar buiten gedraaid ligt.’

‘Als u dat kunt ontdekken zonder het armpje af te snijden,’ – Maeno bedoelt ‘amputeren’ – ‘dan moet u dat doen.’

Orito smeert haar rechterhand in met koolzaadolie en zegt tegen de dienstmeid: ‘Vouw een strook linnen tot een dik kussentje... juist ja, zo. Sta klaar om het tussen de tanden van uw meesteres te proppen, anders bijt ze wellicht haar tong af. Laat aan weerszijden wat ruimte, zodat zij kan ademen. Dokter Maeno, mijn onderzoek gaat beginnen.’

‘U bent mijn ogen en mijn oren, juffrouw Aibagawa,’ zegt de geneesheer.

Orito wurmt haar vingers tussen de biceps van de foetus en de gescheurde schaamlip van de moeder, totdat ze tot halverwege haar pols in de vagina van Kawasemi zit. De concubine rilt en kreunt. ‘Het spijt me,’ zegt Orito, ‘het spijt me...’ Haar vingers glijden tussen warme vliezen, huid en spieren die nog nat zijn van het vruchtwater door, en de vroedvrouw haalt zich een ets voor de geest die afkomstig is uit die verlichte en barbaarse gewesten genaamd Europa...

Als de dwarsligging zodanig is, herinnert Orito zich, dat de ruggengraat van de foetus zo ver is doorgebogen dat het hoofdje tussen de enkels zit, zoals bij een Chinese acrobaat, dan moet zij het armpje van